

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/edukacja-1/wystawy/13686,Katyn-walka-o-prawde.html>
26.04.2024, 11:04

Katyn - walka o prawdę

Autor: Archiwum Akt Nowych

Konsultacja merytoryczna: Teodor Gąsiorowski

Ekspozowana w 2001 i 2002 r. na terenie województwa małopolskiego i świętokrzyskiego

23 sierpnia 1939 r. w Moskwie, podpisano porozumienie dwóch wielkich sąsiadów Rzeczypospolitej: III Rzeszy i Związku Sowieckiego. Joachim von Ribbentrop i Wiaczesław Mołotow potwierdzili wolę współpracy przy kolejnym rozbiórce Polski.

1 września Wehrmacht, a 17 września Armia Czerwona wkroczyły na ziemie polskie. W ciągu następnych dni i tygodni trafiły do sowieckiej niewoli tysiące jeńców: oficerów i żołnierzy Wojska Polskiego. Niektórych, tak jak gen. Józefa Olszynę-Wilczyńskiego, czy marynarzy Flotyli Pińskiej, mordowano natychmiast, innych pod konwojem prowadzono do obozów przejściowych.

W październiku Sowietci posegregowali "polskich panów" - szeregowi żołnierze zostali wysłani do obozów pracy na Dalekiej Północy i Wschodzie. Oficerów Wojska Polskiego zgromadzono w obozach w Kozielsku i Starobielsku. Policjantów i żołnierzy KOP przewieziono do Ostaszkowa.

W tym samym czasie na terenach okupowanych rozpoczęły się aresztowania wśród pozostałych na wolności oficerów rezerwy.

W grudniu, na terenach okupowanych przez Niemców (w Krakowie i w Zakopanem), spotkały się delegacje administracji i służb bezpieczeństwa okupantów. Ustalono warunki wymiany polskich jeńców pochodzących z obydwu stron linii demarkacyjnej na Bugu i Sanie. Prawdopodobnie rozmawiano wówczas także o wymianie wziętych do niewoli oficerów.

Pod koniec tego miesiąca, prawdopodobnie w Wigilię, z obozów jenieckich wyselekcjonowano duchownych i wywieziono w nieznanym kierunku, po czym wszelki ślad po nich zaginął.

23 lutego 1940 r., wbrew międzynarodowym konwencjom, jeńców przejął pod swoją jurysdykcję szef wydziału do spraw jeńców NKWD, kpt. Piotr K. Soprunienko.

5 marca Biuro Polityczne WKP(b) zatwierdziło wniosek Ławrientija Berii o likwidacji polskich oficerów i wydało rozkaz ich rozstrzelania. Pod dokumentem widnieją podpisy Stalina, Mołotowa, Woroszyłowa i Kaganowicza. Wkrótce rozpoczęła się systematyczna likwidacja ofiar. Najpierw wyselekcjonowanych pojedynczych osób, a od 3 kwietnia (pierwszy transport z Kozielska do Katynia, 4 kwietnia z Ostaszkowa do Kalinina, 5 kwietnia ze Starobielska do Charkowa) – całych grup. Ostatnie transporty wyjechały odpowiednio 12 i 13 maja.

Nielicznych, których NKWD postanowiło oszczędzić, przewieziono do obozu Pawliszczew Bor lub do więzień w centralnej Rosji.